

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

 О. М. Волков

« 26 » 08 2022 р.

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕКОНОМІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»**

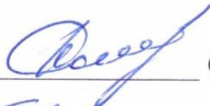

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	«Менеджменту та економіки морського транспорту»

Розроблено відповідно до навчальної дисципліни «Аналітичний інструментарій економічних досліджень».

Розробник: Лисенко Наталія Степанівна., к.е.н., доцент

Схвалено на засіданні кафедри «Менеджмент та економіка морського транспорту» Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол від «25» серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри Сотниченко Л.Л.
Секретар кафедри Бабаченко М.В.
Гарант ОНП Сенько О.В.

1. ВІДОМОСТІ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Лисенко Наталія Степанівна к.е.н., доцент кафедри «Менеджмент та економіка морського транспорту»
Профайл викладача	http://moodle.onma.edu.ua/course/view.php?id=1028
E-mail:	Natalylysenko10@gmail.com
Сторінка курсу	http://moodle.onma.edu.ua/course/view.php?id=1028
Консультації	<i>Очні консультації:</i> четвер 13.30 – 14.30 аудиторія 304, корпус 1

2. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є формування у аспірантів системи знань, вмінь та практичних навичок необхідних для проведення наукових досліджень, використання методів наукових досліджень, прийняття оптимальних рішень при дослідженні актуальних проблем у сфері економіки та менеджменту, а також набуття практичних навичок з інформаційно-аналітичного забезпечення економічних досліджень в дослідницькій та управлінській діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні положення та методи дослідження в економіці, аналітичні моделі та методи для підтримки прийняття управлінських рішень.

Дана дисципліна включає в себе: сучасний аналітичний інструментарій економічних досліджень та базові організаційні основи аналітичної складової наукових досліджень. Основні типи економічних задач, що вирішують науковці в процесі проведення наукових досліджень. Диференціація методів економічного дослідження залежно від поставлених цілей наукових досліджень та інформаційних можливостей. Сфери застосування окремих прийомів аналітичного дослідження.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: всі дисципліни загальноосвітньої та професійної підготовки магістра.

Програма курсу «Аналітичний інструментарій економічних досліджень» сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Силабус складено відповідно до вимог освітньо-наукової програми «Менеджмент морської галузі» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент.

Мова навчання *українська*

Статус дисципліни *основна*

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче загальних та спеціальні компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності:

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання:

РН01. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

РН06. Здатність ідентифікувати, формулювати та/або вирішувати наукові або практичні проблеми в менеджменті морської галузі.

РН08. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни з менеджменту у закладах освіти.

Кількість кредитів *ЄКТС 2 кредити*

Форма підсумкового контролю *екзамен*

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Аналітичний інструментарій економічних досліджень» передбачає здобуття наступних результатів навчання за навчальною дисципліною.

- знати методологічні принципи, методи та інструменти економічних досліджень; розуміти та визначати доцільність їх застосування в обраній спеціальній сфері. Знати можливості інформаційних та комунікаційних технологій, сучасних програмних продуктів для забезпечення реалізації завдань дослідження та професійної діяльності в економіці та управлінні, методологічні підходи, на яких ґрунтуються традиційні і новітні аналітико-інструментальні засоби підтримки прийняття рішень в задачах з управління ; загальне поняття про бенчмаркінг та цілі і задачі бенчмаркінга;

- уміти здійснювати аналіз проблемних ситуацій, які виникають в ході управління діяльністю підприємства; застосовувати сучасні аналітико-інструментальні засоби для підтримки прийняття рішень в задачах з управління підприємством на стратегічному і тактичному рівнях, в розрізі окремих функціональних підсистем (маркетинг, виробництво, інвестиції, фінанси); застосовувати сучасні інформаційні технології в економічних дослідженнях та в управлінні;

- володіти методами та прийомами економічних наукових досліджень;
- аналізувати актуальні проблеми розвитку економічної науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження;

застосовувати набуті знання для подальшої наукової діяльності, вивчення інших дисциплін ;

3. ПРОГРАМА, СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)			
	Денна форма навчання			
	Кількість аудиторних годин *	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні роботи
Аналітичний інструментарій економічних досліджень				
Тема 1. Сутність, особливості та види наукових досліджень	1	1		
Тема 2. Концептуальні основи наукового пізнання та загальнонаукова методологія досліджень .	1	1		
Тема 3. Емпіричні методи наукових досліджень:	2	1	1	
Тема 4. Теоретичні методи та комплексні прийоми дослідження та сфери їх застосування.	2	1	1	
Тема 5. Елементи теорії моделювання та аналізу факторних систем.	2	1	1	
Тема 6. Методи та прийоми дослідження стохастичних залежностей. Якісні прийоми експертного прогнозування.	2	1	1	
Тема 7. Сучасні технології оцінки ефективності управлінських рішень на основі візуального підходу	3	2	1	
Тема 8. Особливості та сфери застосування окремих економіко-математичних методів в аналітичних дослідженнях	3	2	1	
Тема 9.Інструментарій економічних досліджень.	2	1	1	
Тема 10. Механізм бенчмаркінгу	2	1	1	
Всього аудиторних годин	20	12	8	
Самостійна робота (години) з них на виконання індивідуального завдання **		40		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни		60		

4. АНОТАЦІЇ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, особливості та види наукових досліджень

Предмет і сутність науки як сфери людської діяльності. Основні функції науки.

Структура науки як системи знань. Наукове дослідження його основні ознаки та характеристики. Об'єкт, мета та етапи наукового дослідження. Теоретична основа наукових досліджень (наукова ідея, гіпотеза, закон, теорія). Вимоги до наукових досліджень. Основні види наукових досліджень. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень. Ефективність наукових досліджень.

Література [6-15, 23]

Тема 2. Концептуальні основи наукового пізнання та загальнонаукова методологія досліджень .

Передумови наукового мислення. Закономірності, що визначають різноманіття зв'язків у системі наукового знання. Пізнавальний статус наукових законів. Моделі розвитку науки. Пізнавальний принцип у методології. Форми наукового знання. Наукові проблеми, наукові гіпотези, наукові факти, теорії, ідеї, принципи категорії, закони. Поняття синергетики та евристики. Інструментарій синергетичного підходу. Інформаційний підхід. Культурологічний підхід. Аксиологічний (ціннісний) підхід.

Література [1; 3; 11; 19; 22]

Тема 3 Емпіричні методи наукових досліджень

Поняття та основні методи емпіричних досліджень. Сучасні наукові підходи до дослідження та аналізу систем та процесів в економіці і менеджменті. Технологія розробки проекту та програми емпіричного дослідження. Методи емпіричних досліджень та особливості їх використання. Обробка даних і аналіз результатів досліджень. Статистичні методи у дослідницькому процесі.

Література [2, 5, 9, 11-20, 23]

Тема 4. Теоретичні методи та комплексні прийоми дослідження та сфери їх застосування.

Поняття про методологію і методи наукових досліджень. Методи аналізу та синтезу в науковому дослідженні. Індуктивний метод пізнання. Дедукція, як метод логічного висновку від загального до часткового. Статистико-економічний метод дослідження. Вибір методу наукового дослідження. Системний підхід в наукових дослідженнях. Використання евристичних прийомів та SWOT – аналізу.

Література [2, 4, 9-11, 14-17]

Тема 5. Елементи теорії моделювання та аналізу факторних систем.

Використання кількісних описових прийомів дослідження: середні та відносні величини, ряди динаміки, структурні та типологічні групування, графічні прийоми. Елементи теорії моделювання та види моделей. Графічні прийоми аналізу, їх види та особливості застосування для різних задач наукових досліджень. Детерміновані методи факторного аналізу та сфери їх застосування в економічних дослідженнях.

Література [5; 10; 13; 19, 23]

Тема 6. Експертні методи прогнозування та критерії визначення якісного прогнозу.

Сутність і різновидність експертних методів. Методи індивідуального і групового експертного оцінювання. Види експертних оцінок. Визначення кількісних параметрів і показників експертного опитування. Поняття оптимального прогнозу. Оцінювання адекватності прогнозованої моделі. Критерії визначення якісного прогнозу. Оцінка точності прогнозованої моделі та прогнозів.

Література [6, 7, 17, 19-22]

Тема 7. Сучасні технології оцінки ефективності управлінських рішень на основі візуального підходу.

Головні моделі та технології прийняття управлінського рішення. Основні етапи прийняття управлінського рішення. Світоглядно-методологічні засади прийняття правильного управлінського рішення. Дерево рішень, АСФ-технології, матриця BCG, матриця GE/McKinsey, матриця SHELL/DPM, модель ADL/LC, аналіз в системі координат. Методичні підходи до побудови матриць у двовимірному та трьохвимірному просторі. Методи порівняльної комплексної оцінки : метод сумування значень всіх показників, метод суми місць, метод відстаней, Економіко-математичне моделювання мікрорівневих фінансових ситуацій.

Література [1, 4, 8, 11, 21]

Тема 8. Особливості та сфери застосування окремих економіко-математичних методів в аналітичних дослідженнях.

Класифікація основних економіко-математичних методів управління підприємством. Методи дослідження операцій: методи лінійного програмування, математична теорія ігор, математична теорія масового обслуговування, теорія нечітких множин, аналіз чутливості. Методи математичного програмування. Економічні методи. Методи теорії оптимальних процесів.

Література [1, 3, 7, 11]

Тема 9. Інструментарій економічних досліджень.

Поняття та класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Роль і функції інформації. Види та джерела інформації. Економічна інформація, її класифікація та призначення у науково-дослідному процесі. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Вибір об'єкта обстеження та визначення системи показників, які підлягають збору в процесі спостереження. Організація збору і документальне оформлення інформації. Порядок обробки інформації в економічних дослідженнях. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі.

Література [1, 6, 7, 15]

Тема 10. Механізм бенчмаркінгу

Основні визначення бенчмаркінгу. Історія бенчмаркінгу. Основні завдання та принципи бенчмаркінгу. Види бенчмаркінгу. Технологічні аспекти проведення бенчмаркінгу. Причини використання бенчмаркінгу. Підходи бенчмаркінгу і конкурентного аналізу. Стратегія бенчмаркінгу.

Література [1, 3, 7, 8]

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	План практичних занять
1	Емпіричні методи наукових досліджень	1 Спостереження (суцільне та вибіркове) і експеримент. 2.Порівняння та вимірювання. 3.Експертизи. 4.Опитування та анкетування. 5.Формалізація та аксіоматизація. 6.Етапи аналітичних досліджень. 7.Розв'язання завдань даних.
2	Абстрактно-логічні прийоми дослідження та сфери їх застосування	1 Аналіз та синтез, індукція та дедукція, порівняння, моделювання. 2. Використання евристичних прийомів (метод асоціацій та аналогій, метод фокальних об'єктів, контрольних запитань, конференції ідей) в аналітичних дослідженнях. 3.Статистико-економічний метод дослідження 4.Характеристика SWOT-аналізу. 4. Розв'язання завдань
3	Використання кількісних описових прийомів дослідження.	1.Середні та відносні величини, графічні прийоми. 2.Елементи теорії моделювання та аналізу факторних систем. 3.Види моделей. 3.Графічні прийоми аналізу, їх види та особливості застосування для різних задач наукових досліджень. 4.Детерміновані методи факторного аналізу та сфери їх застосування в економічних дослідженнях.5. Розв'язання завдань
4	Критерії якісного прогнозу	1. Методи індивідуального і групового експертного оцінювання.2. Сутність і різновидність експертних методів.3. Метод "комісій".4. Колективна генерація ідей- ("мозкова атака"). 5. метод "Дельфі"6. Матричний метод.

		7.Види експертних оцінок. 7. Розв'язання завдань
5	Сучасні технології оцінки ефективності управлінських рішень на основі візуального підходу	1 Дерево рішень, АСФ-технології, матриця BCG, матриця GE/McKinsey, матриця SHELL/DPM, модель ADL/LC, аналіз в системі координат. 2.Методичні підходи до побудови матриць у двовимірному та трьохвимірному просторі. 3.Методи порівняльної комплексної оцінки Розв'язання завдань .
6	Особливості та сфери застосування окремих економіко-математичних методів в аналітичних дослідженнях	1. Методи лінійного програмування. 2. Математична теорія ігор. 3. Математична теорія масового обслуговування. 4. Теорія нечітких множин. Аналіз чутливості. 5. Розв'язання завдань
7	Інструментарій економічних досліджень	1. Види інформації, що використовуються в аналітичних дослідженнях. 2.Класифікація інформаційних джерел та формування раціонального потоку інформації. 3.Внутрішня та зовнішня інформація. 4.Основні вимоги до аналітичної інформації. 5. Розв'язання завдань
8	Методи порівняльної комплексної оцінки (елементи бенчмаркінгу):	1 Складові бенчмаркінгу. 2. Види бенчмаркінгу. 3. Застосування бенчмаркінгу в антикризовому управлінні. 4.Методи бенчмаркінгу. 5. Підходи до встановлення рейтингів. 6. Рейтинг та його різновиди. 7. Розв'язання завдань

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набутти навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійної проробки аспірантами навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованості.

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.
2. Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (що задаються викладачем).
3. Виконання практичних розрахунків, заданих викладачем.
4. Підготовка до практичних занять;
5. Виконання індивідуальних завдань (розрахункової роботи) .

Перелік тем, винесених на самостійне вивчення:

№ з/п	Назва теми
1.	Поняття наукового дослідження та вимоги до нього: 1.Поняття наукового дослідження, його основні ознаки та характеристики. 2.Особливості структури наукового дослідження, його об'єкт, мета, завдання, основні форми. 3.Вимоги до наукових досліджень. Основні види наукових досліджень. 4.Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень. 5.Ефективність наукових досліджень.. Література [5-16, 22]
2.	Методологія дослідницької діяльності як наукова проблема:

	<p>1.Методологія наукових дослідження. Поняття методу та методології.</p> <p>2.Завдання методології. Різновиди та структурні елементи методології.</p> <p>3.Підходи до обґрунтування та визначення методу та методології.</p> <p>4.Фундаментальна або філософська методологія. Загальнонаукова методологія.</p> <p>5.Загальнонаукові принципи дослідження: історичний, термінологічний, функціональний, системний, інформаційний, культурологічний, пізнавальний або когнітивний. Конкретно наукова методологія.</p> <p>6.Методи і техніка дослідження. Класифікація методів наукового пізнання.</p> <p>Література [2, 7, 9, 17-22]</p>
3.	<p>Наукові комунікації та сучасні наукові школи у соціально-економічній сфері, сучасні підходи до організації дослідницької роботи:</p> <p>1.Роль наукової інформації для розвитку науки.</p> <p>2.Місце наукової комунікації в системі. Основні елементи наукової комунікації.</p> <p>3.Класифікація наукової комунікації: Поділ наукової комунікації на формальну і неформальну. Науковий документ.</p> <p>4.Підготовка наукових і науково - педагогічних кадрів в Україні.</p> <p>Література [1, 3, 8-12, 14, 16]</p>
4.	<p>Застосування методів математичної статистики у науковому дослідженні:</p> <p>1. Математичні методи опрацювання результатів дослідження.</p> <p>2. Основні типи вимірювань у науковому дослідженні.</p> <p>3. Визначення генеральної та вибіркової сукупності.</p> <p>4. Кореляція. Елементи теорії графів.</p> <p>5. Параметричні і непараметричні статистичні критерії.</p> <p>6.Загальні підходи до вибору методів перевірки статистичних гіпотез..</p> <p>Література [1, 2, 4-6, 9-11, 15-19,23]</p>
5.	<p>Методи економічного аналізу:</p> <p>1.Особливості методу економічного аналізу. Класифікація методів економічного аналізу.</p> <p>2. Поняття та значення інформації в економічному аналізі. Емпіричні методи в економічному аналізі.</p> <p>3. Фінансова та статистична звітність як джерело економічної інформації. Особливості застосування в економічному аналізі спостереження, економічного експерименту, опитування, експертних оцінок.</p> <p>4.Основні методичні прийоми економічного аналізу.</p> <p>5. Факторний аналіз. Типи факторних моделей. Види методичних прийомів факторного аналізу.</p> <p>[1, 2, 9-11, 13-15]</p>
6.	<p>Економіко-статистичні методи в економічних дослідженнях:</p> <p>1.Статистичне спостереження: його етапи, форми та класифікація.</p> <p>2.Прийоми аналізу, які використовуються при економіко-статистичному методі.</p> <p>3.Економічне угруповання. Абсолютні, середні та відносні величини.</p> <p>4. Індексний прийом аналізу. Кореляційний аналіз. Регресійний аналіз.</p> <p>Дисперсійний аналіз</p> <p>Література [6, 7, 11, 18, 20, 23]</p>
7.	<p>Експериментальний метод економічних досліджень:</p> <p>1.Економічний експеримент. Логіка експериментального методу в економічних дослідженнях.</p> <p>2.Основні прийоми експериментального методу. Збір та обробка матеріалів спостережень при технічному нормуванні.</p> <p>3. Процес технічного нормування.</p> <p>4.Перспективи розвитку експериментальної економіки.</p> <p>5. Лабораторний експеримент у економічній науці.</p> <p>Література [3, 7, 11, 19-22]</p>
8.	<p>Інформаційні технології фінансово-економічного аналізу:</p>

<p>1. Можливості вирішення завдань бізнес-аналітики з використанням сучасних інструментів ІТсфери.</p> <p>2. Метод аналізу ієрархій. Аналітичне програмне забезпечення при функції інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень на основі нейронних мереж.</p> <p>3. Комп'ютерна програма бізнес-аналітики для збору, зберігання, аналізу статистичних даних та підготовки бізнес-звітності.</p> <p>4. Сервіс бізнес-аналітики Business Scanner для збільшення прибутку. Огляд програмних продуктів.</p> <p>Література [1, 3, 6, 14,18]</p>
---

7. ПОЛІТИКА КУРСУ І ЦІННОСТІ

Освоєння дисципліни «Аналітичний інструментарій економічних досліджень» передбачає обов'язкове відвідування лекційних та практичних занять, а також самостійну роботу аспіранта.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять. Зміст самостійної роботи визначається програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача, які передбачають можливість проведення самоконтролю. Самостійна робота може виконуватися в бібліотеках, аудиторіях Університету, а також за місцем проживання аспіранта. У випадку виникнення запитань за темами, винесеними на самостійне вивчення, аспірант може отримати необхідну консультацію викладача (за розкладом).

Частина матеріалу навчальної дисципліни, передбачена навчальним планом для самостійного засвоєння, виноситься на іспит разом з навчальним матеріалом, якої опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

У разі пропуску занять з поважної причини (підтвердженої відповідними довідками), Аспірант самостійно вивчає пропущений матеріал.

Після вивчення навчальної дисципліни проводиться екзамен в усній формі.

Екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр.

На підготовку к екзамену дається 2-3 дні згідно з розкладом екзаменаційної сесії.

Екзамен передбачає відповідь на білет. Білет включає два теоретичних запитання та практичне завдання. Перелік питань до екзамену надається аспірантам в началі семестру. Практичні завдання розв'язуються на практичних або семінарських заняттях впродовж семестру. На підготовку усної відповіді за екзаменаційним білетом надається 20-30 хвилин.

Знання та вміння аспіранта оцінюються за шкалою, визначеною Університетом.

Аспірантам, які одержали незадовільну оцінку, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру. При цьому повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється завідувачем кафедри.

Аспіранти, які не з'явилися на екзамен без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності.

8. ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА

Основними вимогами викладача навчальної дисципліни «Організація логістичних систем» до аспіранту є:

- обов'язкове відвідування лекційних та або практичних занять за розкладом;
- активність під час практичних занять;

- конструктивне підтримувати зворотний зв'язок на всіх заняттях;
  - взаємодія викладач-аспірант базується на засадах взаємоповаги, такту та коректної поведінки;
  - письмові роботи слід здавати в установлені строки; за несвоєчасну здачу робіт оцінка знижується;
  - аспіранти, які не виконали заплановані завдання, до екзамену не допускаються.
- Неприпустимо:
- пропуски з неповажних причин;
  - користування телефонами під час занять;
  - списування при здачі екзамену;
  - проходження процедур контролю замість себе іншими особами; виконання навчальної роботи для інших осіб; здача навчальних завдань, підготовлених іншими особами;
  - використання робіт (рефератів, курсових, контрольних, і ін. робіт) виконаних іншими особами в якості результатів своєї праці;
  - відвідування занять в одязі, що не відповідає вимогам навчального закладу;
  - порушувати тишу в приміщеннях загального доступу, призначених для навчальної та наукової діяльності.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання аспірантів здійснюється у вигляді демонстрації їх результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу або тестування знань з певного розділу (теми) або з певних окремих питань лекційного курсу; розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків тощо; виступу на практичних заняттях.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *іспит*

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ п/п	Результати навчання	Методи демонстрації
1	Знати методологічні принципи, методи та інструменти економічних досліджень, доцільність їх застосування в обраній спеціальній сфері.	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на заняттях, в дискусії
2	Знати можливості інформаційних та комунікаційних технологій, сучасних програмних продуктів для забезпечення реалізації завдань дослідження та професійної діяльності в економіці та управлінні	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом
3	Знати методологічні підходи, на яких ґрунтуються традиційні і новітні аналітико-інструментальні засоби підтримки прийняття рішень в задачах з управління та економіці.	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, виконання певних розрахунків
4	Уміти здійснювати аналіз проблемних ситуацій, які виникають в ході управління діяльністю підприємства в розрізі окремих функціональних підсистем (маркетинг, виробництво, інвестиції, фінанси);	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з доповіддю, в дискусії, презентації результатів виконаних завдань, виконання певних розрахунків, розв'язання задач
5	Уміти застосовувати сучасні аналітико-інструментальні засоби для підтримки	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків; виступ на практичних заняттях з

	прийняття рішень в задачах з управління підприємством на стратегічному і тактичному рівнях	аналітичним оглядом, презентації результатів виконаних завдань, стандартизовані тести
6	Уміти застосовувати сучасні інформаційні технології в економічних дослідженнях та в управлінні;	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з доповіддю, презентації результатів виконаних завдань
7	Уміти володіти методами та прийомами економічних наукових досліджень.	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з доповіддю, презентації результатів виконаних завдань, розв'язання задач
8	Уміти аналізувати актуальні проблеми розвитку економічної науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження.	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом.

10. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
A	відмінно	Аспірант проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похилості
B	добре	Аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує вправи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно
C		Аспірант уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Аспірант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E		Аспірант володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття про науку, її сутність, мета, основні функції.
2. Наукове дослідження його основні ознаки та характеристики
3. Об'єкт, мета та етапи наукового дослідження.
4. Теоретична основа наукових досліджень.
5. Вимоги до наукових досліджень.
6. Основні види наукових досліджень.
7. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень.
8. Пізнавальний статус наукових законів.
9. Моделі розвитку науки. Пізнавальний принцип у методології.
10. Інструментарій синергетичного підходу.
11. Інформаційний підхід, культурологічний підхід та аксіологічний (ціннісний) підходи
12. Поняття та основні методи емпіричних досліджень.
13. Сучасні наукові підходи до дослідження та аналізу систем та процесів в економіці і менеджменті.
14. Технологія розробки проекту та програми емпіричного дослідження.
15. Методи емпіричних досліджень та особливості їх використання.
16. Статистичні методи у дослідницькому процесі.
17. Поняття про методологію і методи наукових досліджень.
18. Методи аналізу та синтезу в науковому дослідженні.
19. Індуктивний та дедуктивний метод пізнання.
20. Статистико-економічний метод дослідження.
21. Евристичні методи дослідження.
22. Елементи теорії моделювання та види моделей.
23. Графічні прийоми аналізу, їх види та особливості.
24. Детерміновані методи факторного аналізу та сфери їх застосування в економічних дослідженнях.
25. Сутність і різновидність експертних методів.
26. Методи індивідуального і групового експертного оцінювання.
27. Види експертних оцінок.
28. Кількісні параметри і показники експертного опитування.
29. Поняття оптимального прогнозу.
30. Критерії визначення якісного прогнозу.
31. Головні моделі та технології прийняття управлінського рішення.
32. Світоглядно-методологічні засади прийняття правильного управлінського рішення.
33. Методи порівняльної комплексної оцінки
34. Економіко-математичне моделювання мікрорівневих фінансових ситуацій.
35. Класифікація основних економіко-математичних методів управління підприємством.
36. Методи лінійного програмування, математична теорія ігор, математична теорія масового обслуговування
37. Поняття та класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень.
38. Роль і функції інформації.
39. Особливості інформаційного забезпечення та оформлення аналітичних досліджень.
40. Види інформації, що використовуються в аналітичних дослідженнях
41. Класифікація інформаційних джерел та формування раціонального потоку інформації.
42. Порядок обробки інформації в економічних дослідженнях.
43. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі.
44. Основні вимоги до аналітичної інформації.
45. Поняття «бенчмаркінг»: суть, зміст, цілі і завдання.
46. Етапи проведення бенчмаркінгу.
47. Основні завдання та принципи бенчмаркінгу.
48. Види бенчмаркінгу.
49. Механізм бенчмаркінгових досліджень.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антошкіна Л.І., Стеченко Д.М. *Методологія економічних досліджень* : підручник. Київ : Знання, 2015. 312 с.
2. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. *Методологія і організація наукових досліджень*: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 142 с.
3. Важинський С.Е., Щербак Т.І. *Методика та організація наукових досліджень* : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Вартанова О.В., Шестер І.В. Бенчмаркінг інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/73.pdf.
4. Вітлінський В.В., Терещенко Т.О., Савіна С.С. *Економіко-математичні методи та моделі оптимізації*: навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2016. 303 с.
5. Ганін В.І., Гурова К.Д. *Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум* : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Харків: Видавництво Іванченка ІС, 2019. 329 с.
6. Грабовецький Б. Є. *Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання* : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 171 с.
7. Гук О. В., Головіна М. М. Бенчмаркінг як складова успішного розвитку підприємства. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки*. 2012. Вип. 30(1). С. 150-155.
8. Гуроров О.І. *Методологія та організація наукових досліджень*: навч. посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с
9. Добронравова І.С. та ін. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посіб. за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с
10. *Економіко-статистичне моделювання*: навч. посібник / В.П. Кічор, Р.В. Фешур, А.І. Якимів, С.Б. Копитко; за ред. В.П. Кічора. Львів: Растр-7, 2017. 350 с.
11. *Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація)* : навч. посібник / за ред. Мазаракі А.А. Київ: Нац. торг.- екон. унт, 2011. 296 с.
12. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. *Методолія наукових досліджень*: навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
13. Ковальчук В.В., Моїсеєв Л.М. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. 2-ге вид., перер. і доп. К.: Професіонал, 2004. 208 с.
14. Колесников О. В. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
15. Костинець Ю.В. *Бізнес-аналітика в економіці, фінансах, маркетингу та управлінні*: навч. посіб. / С. А. Єрохін, М. М. Єрмошенко, І. Ю. Штулер, Ю. В. Костинець. Київ: Національна академія управління, 2020. 408 с.
16. Корягін М.В., Чік М.Ю. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. Київ : Алерта, 2014.622 с.
17. Ліпич Л. Г. та ін *Методологія та організація наукових досліджень*: навч. посіб. / ; за ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с
- 18/ Лисенко Н.С, Бурмака Л.А. *Дослідження факторів, що впливають на активізацію інноваційної діяльності портів / «Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. Серія "Економіка". Маріуполь, ДонДУУ. №4(81)2018. С. 43-51*
19. Мазур О.В., Подвойська О.В., Радецька С.В. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. Вінниця: Нова Книга, 2013. 120 с
20. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. *Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях)*: навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.

21. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.
22. Чумак В.Л., Іванов С.В., Максимюк М.Р. Основи наукових досліджень: підручник. Київ: НАУ, 2012. 360 с.
23. Чмиленко Ф.О., Жук Л.П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

13.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Освіта.ua.Менеджмент. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/>
2. Центр фінансово-економічних наукових досліджень. Бібліотека. URL: http://www.economics.in.ua/p/blog-page_45.html
3. Навчальні матеріали он-лайн. URL: <https://pidru4niki.com/menedzhment/>;
<https://pidru4niki.com/ekonomika/>
4. TRADING ECONOMICS. URL: <https://tradingeconomics.com>
5. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний сайт департаменту статистики Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://me.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://web.worldbank.org>
10. Офіційний сайт Світового економічного форуму. URL: <http://www.weforum.org>
13. Офіційний сайт Статкомітету ЧНД. URL: <http://www.cisstat.com>
14. Офіційний сайт Фонду миру. URL: <http://www.fundforpeace.org/global>
15. Асоціація Українських Банків. URL: <http://aub.org.ua>
16. Світовий ринок фрахту. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/>.
17. Офіціальний сайт Балтійської фрахтової біржі. URL: <http://www.balticexchange.com/>
18. Офіціальний сайт журналу "Порти України". URL: <http://portsukraine.com/>
19. Review of Maritime Transport (Series). URL: [http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-\(Series\).aspx..](http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-(Series).aspx..)

.

.